

Поки живе народ – живе і пісня

У суботу, 24 листопада 2018 р., в спортивному залі «Мир» в Бардієві і наступного дня, 25 листопада 2018 р., у Парку культури і відпочинку в Пряшеві відбувся 46 огляд народних пісень «Маковицька струна» (музична обробка Віктор Гащак, сценарист і режисер Івета Світок, асистенти режисера Ігор Крета і Марек Світок, конференсь Степан Гій, музичний супровід – Оркестр народних інструментів Юліуса Селчана, сцена Ладислав Цупер). Інтерес до «Маковицької струни» зростає особливо в Пряшеві, де переповнений зал Парку культури і відпочинку вже не міг вмістити всіх глядачів. В Бардієві відбулись два концерти огляду – пообідній і вечірній, а в Пряшеві – післяобідній гала-концерт.

Учасниками центрального огляду стали переможці семи регіональних змагань в сольному співі, дуєті і тріо. В огляді виступило 47 співаків з 35 піснями під супровід Оркестру народних інструментів Юліуса Селчана.

Від імені організаторів – СРУСР, міста Бардієва, Пряшівського самоврядного краю, Округного уряду в Бардієві та інших співорганізаторів – огляд народних пісень «Маковицька струна» відкрив голова організаційного комітету, виконуючий обов'язки голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан, який привітав учасників концерту, співаків, офіційних гостей – предносту Округного уряду в Бардієві Мирослава Буйду, директора Верхньошариського осередку культури, депутата ПСК Юрая Бохню, делегацію Об'єднання лемків у Польщі, яку очолював заступник голови Василь

Шлянта, делегацію Союзу русинів українців Сербії, яку очолював член Виконавчої ради Союзу Йоаким Грубеня,

▲ Лауреат в соло співі Даяна Новотна.

членів Національної Ради русинів Сербії Велко Ковача і Дюру Віная. Присутніми були також працівники культури Закарпатської області України, в тому числі голова громадського об'єднання «Мельпомена» Любов Оленчук.

Метою пісенного свята є виявляти нові таланти, оживляти надбання минулих поколінь і повертати їх далішим поколінням. Поки живе народ – живе і пісня. Тож не дозволямо, аби вона загинула, пропала у поросі нікому не потрібних сварок і людської ненависті.

На концертах в Бардієві і Пряшеві прозвучало 35 народних пісень в обробці Юліуса Селчана, Мілоша Веверки та Юліуса Селчана-молодшого.

▲ Лауреати в дуо співі – Александра Євчак і Гана Коцак.

▲ Переповнений зал Парку культури і відпочинку в Пряшеві

▲ На відкритті пісенного свята в Бардієві.

Юліус Сельчан: «Ніщо мене не полонить так, як «Маковицька струна»

Юліус Селчан – уродженець Снини (нар. 1958 р.). 17 років працював з легендарним Йозефом Беднариком, більша половина концертів «Маковицької струни» пройшла під його диригуванням. Додаймо, з-під його диригентської палички пішли у світ молоді співацькі таланти, які підкорили співом глядачів. Не буває звичаєм, аби «Маковицька струна», поруч з піснею і музикою, дала простір такому виключно журналістському жанру, яким є інтерв'ю. Винятком була сорок шоста «Маковицька струна». Юліус Селчан подякував за нагороду – золоту медаль, яку йому з нагоди 60-річного життєвого ювілею вручив заступник голови ЦР СРУСР Павло Богдан. На знак вдячності ювіляр поділився з глядачами своїм титанієм до фольклору, творчості і до народної пісенності.

▲ Юліус Сельчан з Оркестром народних інструментів.

Хочу передусім дуже сердечно подякувати за те, яку пошану мені дали на 46 огляді народних пісень «Маковицька струна». Мене це дуже зворушило. Нічого подібного я не сподівався.

Признаюся, своє 60-річчя святкую від серпня 2018 р. Святкування ми розпочали в купелях Брусно, де я вклонився пам'яті покійного Беднарика (Йозеф Беднарик (1947 – 2013) – словацький артист і театральний режисер – прим. редакції), потім я продовжував концертами в окремих місцевостях, де колись виступав ансамбль ПУЛЬС, в якому я розпочав свою професійну диригентську роботу. Потім я виступав у Нітрі, де мав великий концерт і де провів 17 років свого життя, звідки повернувся назад у Східну Словаччину. А тепер у мене моє свято кульмінує на 46 огляді народних пісень «Маковицька струна», яка для мене стала надзвичайним феноменом. То феномен, який мене заманив у свої обійми на все життя. Ніщо мене не полонить так, як «Маковицька струна». Мене зачаровує та чистота, яка тут панує, та краса, яка має незвичайну притягальну силу. Тут виступають діти від 7 років і співаки до 70 і більше років. Все це чисті душі, вони виступають на фестивалній сцені з чистою душею, щирою любов'ю. Мене тішить передавати цю радість вам, глядачам. Перебуваючи три дні на «Маковицькій струні», я оживаю, набираю нову енергію до дальших днів і місяців.

У мене і досі резонує у вухах врівноважений, спокійний тембр голосу одного із засновників цього пісенного огляду, покійного вже Андрія Каршка. Йому я вдячний за мої аранжерські початки (праці художника-оформлювача – примітка редакції), тому що коли я почав працювати в ПУЛЬСі на 21 році життя, Андрій Каршко звернувся до мене і запросив до праці. Лише тоді я відчув красу тієї праці, яку давала «Маковицька струна». За це я йому дуже вдячний. Завдяки добрій підготовці огляду тут звучить професійне виконання, виростають професіонали.

Ред.

Пожертви на підтримку діяльності СРУСР просимо надсилати на таких рахунок: VUB Prešov, IBAN: SK95 0200 0000 0000 0223 4572.

Редакція газети.

Леся Горова про «Маковицьку струну»

Я дуже рада тому, що можу насолоджуватися виконанням співаків і супроводом прекрасного оркестру народних інструментів. Вітаю з днем народження диригента оркестру Юліуса Селчана. Мені дуже сподобалися пісні і виконавці, які я вчула на огляді народних пісень «Маковицька струна» в Бардієві і Пряшеві, багато пісень я не чула ніколи, хоча знаю велику кількість народних пісень, тому що їх збирала у фольклорній експедиції по всій Україні. На фестивалній сцені я почула дуже зворушливі пісні, які торкаються серця. Бажаю вам багато успіхів у вихованні нових талановитих співаків!

Програма огляду, присвячена диригентові Юліусу Сельчанові з нагоди його 60-річчя, була розподілена до чотирьох блоків з прологом і епілогом. Кожен з співаків мав можливість привітати його не лише піснею, але і власноручно написаним вітанням, вкинувши його у наготовану на сцені велику коробку-подарунок, обвиту яскравою стрічкою. А неподалік видніється свічник з свічками у відповідності до віку диригента. Сцена вітання диригента не залишає нікого в залі байдужим. Лунають

(Продовження на 2 стор.)

Люди живе народ – живе і пісня

(Закінчення з 1 стор.)

довготривалі оплески на знак подяки маестрові і «Маковицькій струні», а також людині, біля колиски якої стояв нині вже покійний Андрій Каршко.

Географія «Маковицької струни», як правило, не виходить за рамки Східної Словаччини, де справдана переважала руська людність і де найбільш поширеною була русько-українська пісенність. Народна пісня цієї області була представлена співаками з таких сіл і міст, як Ряшів, Радвань над Лабірцем, Камійонка, Строків, Меджилабірці, Бардіїв, Свидник, Лютина, Словінки, Воронів н/Т., Зубне, Ортутова, Бзяне, Удол, Вільшавиця, Герлахів, Чирч, Нижні Репаші, Великий Липник, але і з таких давніх історичних руських поселень, як Брутівці, Храсть над Горнадом, Папин, але і з Олшован, Чичави, Списького Подградя, Даргова, Сечовців, Гажлина, Германівців чи Олшован.

Поруч з любовними піснями, ліричними, побутовими і рекрутськими піснями своє місце зайняли також балади. Своєрідну тугу за рідним селом, рідним краєм розкрила Клавдія Ковач з Папина у своїй пісні «Дідкові спомінки – Старина» (мова йде про Старину, яка зникла з лиця землі у зв'язку з побудовою Старинського водоймища питної води).

За рішенням журі (Яна Любимова, Варфоломій Сотаг, Віктор Гащак) лауреатом 46 огляду народних пісень «Маковицька струна» стала Даяна Новотна з Германовець, у дуо співи Александра Євчак і Гана Коцак, а в тріо співи – Роланд Губа, Петро Зяттик і Денис Зяттик. Премію глядача здобула Клавдія Ковач.

* * *

Огляд продовжився наступного дня (25.11.2018 р.) галаконцертом у Парку культури і відпочинку в Пряшеві. Концерт відкрив виконуючий обов'язки голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан, який привітав велику родину шанувальників пісенної культури русинів-українців Сло-

ваччини, а також офіційних гостей. Уважні прямицькі глядачі з любов'ю і вдячністю стежили за всім, що відбувалося на сцені, особливо вдячними були диригентові Юліусові Сельчану, якого тут добре знають і з ім'ям якого пов'язана «Маковицька струна».

На огляд прибули також

▲ На сцені в Пряшеві – Моніка Корманик з сином Ніколасом і дочкою Юлією.

гості – українська співачка і композитор, народна артистка України Леся Горо-

до гостей огляду прилучилася Моніка Корманик з сином Ніколасом і дочкою Юлією, які виконали оригінальний орябинський спів і пожали невтихаючу бурю оплесків вдячних глядачів.

Огляд постійно молодіє, бо на сцену приходять молодші і ще молодші співаки. В цьому перспектива «Мако-

▲ Лауреати в тріо співи – Роланд Губа, Петро Зяттик і Денис Зяттик.

ва, співацька група «АРІЯ» з Руського Керестура (Сербія): Марина Роман, Кристина Афіч, Йована Ноґавіца, Доріка Чижмар. Група під супровід гітари виконала віночок народних пісень. «Маковицьку струну» і ювіляра Юліуса Сельчана віночком пісень і танцями привітав фольклорний колектив «Карпатянин-сеньйор». В Пряшеві

Віктора Гащака.

Концерти в Бардіїві і Пряшеві стали визнанням за працю всім організаторам пісенного свята і визнанням за творчу працю одного з творців «Маковицької струни» – Юліуса Сельчана.

Мирослав ЛЮК.
Фото автора
і Ладислава Цупера.

«Маковицька струна» – чисте джерело народної пісні

Що таке «Маковицька струна»? То група людей з чутливою щирою душею, то зматеріалізована любов, то притулок перед злом навколо нас, то помножена позитивна енергія.

То радість з добре виконаної праці, радість з життя, внутрішня злагода і охота жити далі. Все те міститься у «Маковицькій струні», то феномен, аналогу якого нема ні в Чехії і Словаччині, здається, ні у світі.

То сукупність традицій, культури наших предків і головним чином покора перед цінностями, яке сплодило життя.

Митці на сцені – то небачений скарб краси, співу, музики, народного вбрання – крою. Для багатьох співаків «Мако-

вицька струна» стала містком для осягнення професійних мистецьких вершин.

Зупинюся на слові *любов*. Та має багато подоб. Любов до природи, праці, дитини, жінки, до людей, до співу, танцю, музики. І любов до покори і добра, і смутку і жалю. Всю ту любов можна було відчувати у піснях, які прозвучали на цюгорічній «Маковицькій струні», яка, – а це не смію обійти, – була на дуже високому рівні, а мистецьке виконання було надміру врівноважене.

Одне мене болить – що декотрі люди або інституції хотіли б ззовні вносити у «Маковицьку струну» національну, міоритну, політичну або поглядову риторику. Нічого подібного до культури не належить.

Багато пісень переплітається, співають їх на різних діалектах, на різних мовах, а все ж таки виражають однакову суть. Сутність одна, що всі – словаки, русини-українці, росіяни, чехи, мадярські і сербські русини – мають однакові корені і мали б між ними панувати доброзичливість, емпатія, толерантність і порозуміння. Таким би мало бути все наше життя.

Від усього серця бажаю «Маковицькій струні», аби дожила далших років і десятиріч, аби жила, співала, грала, роздавала радість людям, зберігала традиції і професійно зростала.

Яна ЛЮБИМОВА,
музичний педагог.

З нього завжди випромінювала приязнь на душі. Усмішка на лиці говорила про його оптимізм і життєрадісність. Таким залишився в нашій пам'яті довгорічний завідуючий відділом народної художньої творчості ЦК Культурного союзу українських трудящих та Союзу русинів-українців Словацької Республіки, музикант Андрій Каршко (13.12.1938 – 28.7.2008).

Андрій Каршко від вересня 1973 р. і до кінця 2004 року був головною персоною, відповідальною за підготовку і

Він стояв при колісці пісенного огляду в Бардіїві

Минає 80-річчя з дня народження і 10-річчя смерті музиканта Андрія Каршка

реалізацію всіх фестивалів народної художньої творчості русинів-українців Східної Словаччини, таких як Свято культури русинів-українців Словаччини у Свиднику, Фестиваль фольклору русинів-українців Словаччини в Камійонці, Фестиваль духовної пісні у Снині, огляд народної пісні «Маковицька струна» в Бардіїві. Андрій Каршко був не лише відповідальним за організаційну підготовку огляду, але і його сценаристом та режисером.

Андрій Каршко народився 13 грудня 1938 року в селі Зубне Гумєнського округу. Закінчивши Педагогічну школу з українською мовою навчання в Пряшеві, був учителем у Стаціні, директором школи в Руському Поточі, а згодом в Старині на Снинщині, де заснував мандолінний оркестр, дитячий хор і продовжував працювати з мішаним хором дорослих «Газдорань». В 1968 – 1973 рр. Андрій Каршко вчителював у селі Голчківці, звідки переходить працювати в ЦК Культурного союзу українських трудящих як завідуючий відділом народної художньої творчості. З того часу почалась його щоденна систематична праця з колективами народної творчості.

Він був у постійному зв'язку з фольклорними колективами та індивідуальними виконавцями народних пісень, для по-

треб яких видав кілька репертуарних збірок: «Збірник пісень для дитячих хорів та інструментально-вокальних груп» (1974), «Любов мого серця» (1974), «Дружба народів» (1975, 1987, 1991), «Пісні з-під Газдорані» (1976), «Збірник пісень для дитячих і мішаних хорів» (1976, 1977), «Вершечку зелений» (1981), «Маковицькі нуги» (1984, 1992, 1993, 1997), «На крилах пісні» (1982), «Маковицька струна – Сліви мого краю» (2002) та ін. Кожен з них містить автентичні народні пісні, здебільшого ним самим записані і занотовані. Вони є важливим внеском не лише у культуру нашого краю, але й у загальноукраїнську фольклористику.

У співавторстві підготував кілька підручників музичного виховання для шкіл, був ініціатором видання кількох грамофонних пластинок та аудіокасет з нашими народними піснями та документатором всіх акцій на ділянці народної художньої творчості. Андрій Каршко музично обробив десятки народних пісень та поклав на музику вірші багатьох поетів.

За великі заслуги Андрія Каршка в організуванні пісенного свята «Маковицька струна» в колах музикантів зростає думка назвати огляд народних пісень його іменем.

-мі-

Телебачення як засіб зневаження Глоса

Кілька днів тому я принагідно натрапив в інтернеті на запис передачі російського телебачення РТ1 «60 минут». Ця публіцистична передача типу толк-шоу виходить на телеканалі РТ1 щодня.

На передачі у дискусії останніми днями, у зв'язку з подіями у Керченській протоці, бувають представники російської та української сторони. Я подивився ще на інші передачі «60 минут» останніх днів.

Що мене вразило у тих передачах – це неймовірно зневажлива, абсолютно некультурна поведінка російських ведучих передачі до представників української сторони, їх зневажлива міміка і жести, знущання, втручання у внески представників української сторони, яким не дають можливості закінчити свої виступи. Ця поведінка ведучих явно призначена для глядачів РТ1 для підтримки їх «ура-патріотизму».

Одним словом, жак і безкультур'я.

Нічого подібного я ніколи не бачив на українських телепередачах, які слідкую багато років, і на яких мали можливість виступати явні недоброзичливіці України.

У мене виникає питання: Чому на такі передачі РТ1 ходять представники української сторони, коли їх так зневажають?

Ян ТІЛЬНЯК.

«3 берегів Дніпра до берегів Топлі»

Під такою назвою 27 листопада 2018 р. в Окружній бібліотеці ім. Давида Гутеселя в Бардієві відбувся вечір-спогад, присвячений життю і діяльності українського поета, перекладача і чудової людини Віталія Конопельця (14.8. 1948 – 4.5. 2003). Тут же була відкрита і виставка його книжкових видань. Вечір-спогад з нагоди 70-річчя з дня народження і 15-річчя смерті поета підготували Окружна бібліотека ім. Давида Гутеселя і Спілка українських письменників Словаччини.

▲ Присутніх привітала директорка бібліотеки Івета Михалкова.

У художній програмі виступили учні Основної школи мистецтв ім. М. Вілеца, які виконали твори сучасних композиторів під керівництвом Франтішка Пальші і Любіці Ясайової. Поезію Віталія Конопельця на українській мові майстерно зачитала актриса Євеліна Гвать, а в перекладі на словацьку мову – працівниця бібліотеки Дана Ріствейова.

Вечір відкрила директорка бібліотеки Івета Михалкова, яка привітала учасників вечора, читачів, працівників культури з Бардієва, Пряшева і Свидника, знайомих і друзів поета. Присутніми були письменники Василь Дачей, Степан Гостиняк, Надія Вархол, Юліус Панько, Мілан Бобак, науковець Микола Мушинка, журналісти, в тому числі кошицький штаб РТВС – Люба Кольова і Ладіслав Чікі, головний редактор газети «Нове життя» Мирослав Ілюк, представники громадських організацій, в тому числі голова Регіональної ради Союзу русинів-українців СР в Бардієві Микола Деніс, голова Регіональної ради СРУСР в Пряшеві Андрій Яцканин.

Голова Спілки українських письменників, головний редактор літературно-мистецького і публіцистичного журналу «Дукля», прозаїк і перекладач Іван Яцканин ознайомив присут-

ними та українськими поетами і перекладачами. Доповідач із знанням справи розповів про творчу майстерню Віталія Конопельця як поета і перекладача, розкрив його життєву філософію, творчу дорогу і розповів про видані ним поетичні збірки, серед них «Коні – коники», «Зерня», «Синя пав», «Про Карася чудася» та ін. Частина його творчості присвячена дітям. Окрему увагу звернув на його художні переклади, розкрив таємницю зацікавлення перекладача творчістю словацьких поетів Мілана Руфуса, Івана Краска, Яна Смерка, Йозефа Лайкерта та ін. Зразки перекладів цих поетів спочатку появились в періодиці, а згодом книжково.

Вечір-спогад пройшов в приємній дружній атмосфері, в якій присутні ділилися враженнями про майстерність Віталія Конопельця як в царині поезії, так і художнього перекладу. Своїми спогадами про зустрічі з Віталієм Конопельцем розповіла автор цих рядків.

На знак вдячності Іван Яцканин подарував бібліотеці свіжі українські книжкові видання і запропонував відкрити куток української літератури.

На бардіївському цвинтарі члени Спілки українських письменників Словаччини поклали квіти і запалили свічки на могилі Віталія Конопельця.

Марія ГМИТЕР,
Бардіїв.
Фото Міро-
слава Ілюка.

▲ Про життя і діяльність поета і перекладача розповів Іван Яцканин.

▲ Зразки творчості В. Конопельця читає Євеліна Гвать.

▲ Поезію В. Конопельця у перекладі на словацьку мову зачитала Дана Ріствейова.

▲ Своїми спогадами про В. Конопельця поділилась Марія Гмитер.

Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні

У неділю, 25.11.2018 р., після святої літургії в кафедральному храмі св. Олександра Невського в Пряшеві біля Хреста-Пам'ятника жертвам Голодомору за участі віруючих, духовенства, представників українських установ і організацій, членів Президії Центральної ради Союзу русинів-українців СР відбулась панахида з нагоди 85-ої річниці Голодомору в Україні 1932-1933 років. Серед присутніх були також закордонні гості з Сербії та України – учасники огляду народних пісень «Маковицька струна», який саме в той час проходив в Бардієві і Пряшеві.

Панахиду відслужив секретар Пряшівської православної єпархії, настоятель пряшівського приходу о. прот. Михайло Швайко.

Після панахиди присутні поклали вінки і квіти до пам'ятника, а також запалили свічки вічної пам'яті, чим засвідчили, що доля невинно убієнних – жертв Голодомору в Україні – для них не є байдужою.

Звертаючись до присутніх, заступник голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан сказав, що кожного року в Україні пригадують жертви Голодомору, який за різними даними забрав життя від 4 до 10 мільйонів людей. Разом з Україною жертви Голодомору пригадують у всьому світі, в тому числі у Словаччині.

Імена 85 померлих від голоду дітей зі списку мільйонів

замучених голодом зачитали студентки Пряшівського університету Катерина Салієнко і Людмила Козирева.

Сталінський режим готував цей геноцид в Україні, щоб придушити волелюбність українців, які повставали проти насильної колективізації.

▲ На мармуровій плиті Хреста-Пам'ятника (хрест виготовив пряшівчанин Ігор Пешта) є двомовний українсько-словацький напис:

«Жертвам Голодомору в Україні 1932 – 1933 рр. Святий хрест посвячений 4 листопада 2006 р.»

Багато країн світу, серед них США, Канада, Мексика, Португалія, Польща, Угорщина, Литва, Латвія, Естонія, Грузія, Австралія вже визнали Голодомор в Україні геноцидом українського народу, а Словаччина, Чехія, Італія, Іспанія, Аргентина, Бразилія засудили Голодомор як акт винищення людства, вчинений тоталітарним сталінським режимом або вшанували пам'ять його жертв.

-мі-

толки. Нині русинів називають просто католики, а їхніх священників князями (зрозуміло, це католицький kňaz). Як видно, способів маніпуляції з вірою русинів було чимало.

Один з таких найновіших дає нам якраз історія Пряшівської греко-католицької єпархії, установлення якої папа Пій VII затвердив буллою *Relata Semper* (lat. раз і назавжди) *Dioecesis Eperiessensis Ruthenorum*. У 1963 році, як повідомила папська роченка *Annuario pontificio* словацька католицька ієрархія потоптала папську буллу і Пряшівську русинську єпархію (*Dioecesis Ruthenorum*) перейменувала на дієцезу словацьку з наступним пословаченням богослужбових відправ. Цим вчинком церковні власті зневажили національну і духовну гідність русинів-українців, зробили остаточний крок до їх повної асиміляції як національної

меншини в так вихвалюваній нашій «демократії».

Наведене нами постійне експерентування з вірою русинів хвилювало і їх вірного сина Преосвященного владика Павла Гойдича, про що говорять такі його слова: «Наш народ са даст легко тероризувати... Фурт бил утлачаний, ненавідений, зосмішнюваний про свою народність і свій старославянський обряд. Не міг са никде уплатнити, лем кедь запродал себе і свою віру...» і далі доповнює його соратник Зорван: «Не чудо, же тисячі з них одпали од своєї руської народности і своєї віри... Наша церьков не взяла словаком ані еден костьол, але нам било одобрено ціли фарности...» (цитовано за працею П. Маскалика «Спархіальні корекції Пряшівської єпархії»), уміщеній у книзі «Стежками до осені».

Микола ДУЙЧАК.

▲ Частина присутніх.

ніх з основними віхами життя і творчості Віталія Конопельця, розповів про його поетичну і перекладацьку діяльність, стосунки з словаць-

Русини втратили єпархію

20 і 21 вересня цього року сучасне єзуїтське керівництво Пряшівської греко-католицької єпархії відмітило 200-річчя від дня її письмового затвердження Ватиканом. З нагоди названої нещасної для русинів події вийшло друком чимало матеріалів, пов'язаних з греко-католицькою вірою, а, отже, й єпархією. Одним з таких матеріалів є й книжка під назвою *Dejiny gréckokatolíckej cirkvi*, в якій щодо детальності змісту значна увага приділяється періоду ліквідації Греко-католицької церкви в Чехословаччині соціалістичним режимом в 50-их роках минулого століття та переслідуванню священників. З другого боку, в книзі бракує історія тієї церкви, на фундаменті якої стоїть сучасна Греко-католицька церква.

З історії відомо, що це була

Православна церква, яку автор наведених *Dejin ...* називає не православною, але «cirkev východného obradu». Про становище Православної церкви в часах минулих згадується в праці Михайла Лучкая «Історія карпатських русинів церковна і світська (давня і нова) аж по наш час». В ній згадується, що наші предки – русини – прийшли до регіону Карпат як віруючі Православної церкви. Православні священники, яких презирливо називали попи, в тодішній католицькій Угорщині перебували протягом XVI-XVII ст. в підневільному становищі. Їх разом з кріпаками виганяли на панщину та змушували платити данину і виконувати обов'язки, пов'язані з користуванням наділеною феодалом землі. Правдоподібно, з тих давніх часів дійшли до нас мікротопонімічні

найменування (хотарні назви) типу Попів Кут, Попув Грун, Попова Лука, Попове Терня, Попові Перелогы, записані нами в 91 русько-українському селі північної частини Східної Словаччини.

Таким було становище православних священників і в Пряшівській єпархії, яка виникла 22 вересня 1818 року відділенням від Мукачівської єпархії. Православна церква як в Мукачівській, так і в Пряшівській єпархії була від початку свого існування під постійним матеріальним і духовним тиском світських і церковних католицьких властей, які намагались цю церкву латинізувати. Русини, як відомо, з давніх-давен були православного віросповідання, потім з них зробили уніатів, а ще пізніше, в 1774 році, було прийнято нову назву – греко-ка-

Михайло Сотак

З деяким запізненням з Нітри до редакції надійшла смутна вістка: 24.9.2018 р. помер педагог, мовознавець проф. Михайло Сотак, доктор філологічних наук.

Михайло Сотак народився 11. 9. 1927 р. у Збудській Білій окр. Меджилабірці у селянській родині. У 1940 – 1945 рр. відвідував горожанську школу в Меджилабірцях, а в 1949 р. закінчив російську гімназію в Гуменному. У 1953 р. закінчив філософський факультет Університету Коменського в Братиславі. Працював на кафедрі російської мови Вищої педагогічної школи у Пряшеві (1953-54), завкафедрою мов Високої сільськогосподарської школи у Нітрі (1954-70), там же проректор (1960-63), декан педагогічного факультету (1977-88). Доц. (1962), проф. (1971), кандидат наук (1972), доктор філологічних наук (1982). В 1990 р. вийшов на пенсію.

Михайло Сотак досліджував проблеми російської лексикології та лексикографії, питання теорії перекладу. Автор 6 монографій, серед них таких, як «Slovensko-ruské jazykové kontakty a vyučovanie ruštiny. Tradície a perspektívy» (1974), «Dejové substantíva v slovenčine a ruštině» (1978), «Kapitoly zo slovensko-ruských jazykových kontaktov» (1982), «Преподавание русского языка в ЧССР» (1982), «Slovní fond slovenských a ruských frazém» (1989), близько 100 наукових студій, уклав у співавторстві «Rusko-slovenský pôdohospodársky slovník» (1980), «Slovensko-ruský a rusko-slovenský technický slovník» (1984), «Rusko-český zemědělský a lesnícky slovník» (1987), також укладав підручники та скрипти для студентів вищих шкіл.

Обирався головою Асоціації русистів Словаччини (з 1972), віцепрезидент Міжнародної асоціації учителів російської мови та літератури (з 1976) та ін.

Державні нагороди: *Rad práce, Za zásluhy o výstavbu, Za vynikajúcu prácu, Za službu vlasti, Zaslúžilý učiteľ.*

Вічна йому пам'ять!

-мі-

Народ скаже – як зав'яже

Попсуй-майстер!

Ремесло має злате дно.

Ты, Дюрі, тримай мурь, а я біжу по пінязі (Про недбайливо виконану роботу).

Цоль гев, цоль там – клямбра дотягне (Про неакуратну, неточну роботу).

Берь ноги на плечі, а йдидь.

Взав ноги на плечі і пішов.

Добрі жыти і на горбі, кідь є в торбі.

Добрі і на горбі, як є в торбі.

Як не маш хліб в торбі, то сядеш і на горбі.

Зышлиса два вандровники – еден сліпый, другый глухый – і хотіли са побити, бо са не порозуміли.

Сонце високо, місяць далеко, кобыла хрома, – коли будеме дома?

Сонце низко, вечор близко, кобыла хрома, – коли будеме дома?

Пішов, а хыжу підпер колом.

Пішов світ за очі.

Перед языка фабрика.

Програма радіо

19.12.2018 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновины (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська, реприза
20.12.2018 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновины (У)
21.12.2018 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновины (Р)
22.12.2018 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені
20.30 – 21.00 – Музыка національностей
21.00 – 22.00 – Журнал український, реприза
22.00 – 23.00 – Національний калейдоскоп, реприза

23.12.2018 – неділя
21.00 – 22.00 – Дзвони над країною русинське
22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, реприза
22.30 – 23.00 – Ми, русини, реприза
24.12.2018 – понеділок
18.15 – 18.40 – Святова програма (Р)
25.12.2018 – вівторок
18.15 – 18.40 – Святова програма (У)
26.12.2018 – середа
18.15 – 18.40 – Святова програма (Р)
19.00 – 20.00 – Там у нас
27.12.2018 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновины (Р)
19.00 – 20.00 – На словечко, реприза

«Незнайомі знайомі» – Мирослава Фабіян – художній дизайн

В Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві 28 листопада цього року відбулась дальша програма в рамках проекту «Незнайомі знайомі». На цей раз вона проходила з підзаголовком *Мирослава Фабіян – художній дизайн*.

Перші ознаки її потягу до мистецтва проявились в селі Гавай, де певний час проживала учительська сім'я пана Дерца, з якої походить Мирослава Фабіян. Покреслені крейдою стіни місцевої школи, а пізніше картинки третьокласниці, поміщені на стінгазеті прямишської української школи, немовби визначали її майбутню дорогу.

Про ці та інші пригоди щиро розповідала Мирослава Фабіян. Бесіда про художній дизайн з нею розкрила, ймовірно, ту головну дорогу її крокування в світі дизайну. Ці кроки вели від підготовки пропагандистських матеріалів – плакатів, запрошень,

посади фахового референта для агітації і пропаганди, до сьогодинішніх днів.

Дальшим етапом її професійного зростання була робота технічного редактора газети

▲ Мирослава Фабіян.

«Прешовске новини». Поступово набирала фаховий хист, з характерною для неї завзятістю привчалась до нелегкої роботи в

го напрямку – графічне опрацювання друкованих матеріалів в Середній школі мистецтв в Пряшеві, де пізніше вчила.

Її студенти знайшли широкі можливості свого професійного зростання, а декотрі зайняли важливі посади на робочих місцях дома і за кордоном.

Вона – автор підручника, який має допомогти дальшим генераціям студентів.

У її професійній дорозі допомогло знайомство з майстрами пензля, такими як Іван Габулич, Степан Гапак, Андрій Гай, Мілан Йоганідес, Франтішек Паточка. Співпрацювала з фольклористом Яном Лазориком, для Театру ім. Й. Заборського в Пряшеві працювала над програмками до прем'єр, зокрема цінує свою роботу для Йосифа Беднарика, виготовила плакат до прем'єри опери «Кармен» для Національного театру в Празі. Згадаймо, крім іншого, що вона підготувала і публікацію до ювілею Марії Мачошко.

Декотрі матеріали, її графічні роботи можна було оглянути на виставці.

Програму вечора супроводила музика її улюбленого культового співака України, письменника, заслуженого артиста Автономної Республіки Крим (2008), вже покійного Андрія Кузьменка, якого звали Кузьма Скрябін. Слова його пісень сильно впливали на емоції присутньої публіки, бо говорили про його зворушливе життя і раптову кончину.

Дорога Мирослави Фабіян лише на початку. Аж тепер у неї, як сама сказала, **справді багато роботи.**

Єва ОЛЕАР,
Андрій ЯЦКАНИН,
Фото Мирослава Ілюка.

програмок, полотенець до різного виду культурних імпрез, що їх організував колишній КСУТ, де вона працювала дев'ять років на

друкарні, шукала можливості самореалізації у власному бізнесі. Була одною з основоположників нового навчального професійно-

Гумор

Якість ковбаси на котах

Виробники ковбаси, дізнавшись, що народ визначає якість ковбаси на котах, стали додавати туди мишей.

Ревнивий Петро

Що це за чоловік стояв поруч із тобою, Марусю?
– Клієнт. А що?
– Подумав, що коханець твій.
– Та ні, Петре. Ну, а якби й коханець, то й що?
– То й усе.

– Що все?
– Вбив би його відразу. Щоб ти тоді робила, га?
– Заміж би вийшла.
– Це ще чому?
– Як це чому? Він мертвий, тебе посадили. А я що, сама лишуся?

В житті та серіалах...

У серіалах: пішла з дому, переїхала в іншу країну, знайшла любов і покликання у житті.
У житті: пішла з дому, згодилася, повернулася назад.

Навіщо навчаються на юриста?

– А навіщо навчаються на юриста, – запитує школяр батька.
– Щоб знати всі закони?

Вислови відомих людей

* * *

Мені не жаль, що я не пан, А жаль мені, і жаль великий Не просвіщенних християн.

.....
І звір того не зробить дикий, Що ви, б'ючи поклони, З братами дієте... Закони Катами писані за вас, То вам байдуже, в добрий час У Київ їддите щороку

Та сповідається, нівроку, У схимника!..

Тарас ШЕВЧЕНКО,
«Марина».

* * *

Розкол існує там, де вороженча, де любов, мир і злагода – там єдність.

* * *

Одужати може лише той, хто одужати хоче.

Підготував Ю. Юрась.

НОВЕ ЖИТТЯ

zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 68. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlač. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahrancena.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 68. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.